

ВТРАТИ НАУКИ

УДК 55 092

DOI <https://doi.org/10.30970/vgl.40.17>

ПАМ'ЯТІ ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО-ГЕОЛОГА ПРОФЕСОРА ЮРІЯ ЗИНОВІЙОВИЧА КРУПСЬКОГО

Галина Гоцанюк <https://orcid.org/0000-0002-2794-7013>

Антоніна Іваніна <https://orcid.org/0000-0003-4112-941X>

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, Львів, Україна, 79005*

e-mail: halina.hotsanyuk@lnu.edu.ua; valentyina.marusyak@lnu.edu.ua

Стаття присвячена пам'яті професора кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології Львівського національного університету імені Івана Франка Юрія Зиновійовича Крупського – відомого українського вченого-геолога у галузі нафтогазової геології України почесного розвідника надр, академіка Української нафтогазової академії, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка, головного наукового співробітника ДП НДІ «Науканафтогаз» НАК «Нафтогаз України», експерта Державної комісії України із запасів корисних копалин, члена «Експертної ради ВАК Укргазвидобування НАК Нафтогаз України», члена редколегій фахових геологічних видань України, члена Всеукраїнської нафтової асоціації Світового нафтового конгресу, члена Експертної ради дивізіону «Нафтогаз Розвідка та Видобування».

Висвітлено головні віхи життєвого та наукового шляху Юрія Зиновійовича, окреслено наукові інтереси та здобутки видатного ученого виробничника та педагога, який залишив вагомий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень у галузі геології та нафтогазоносності України; геодинаміки альпійських складчастих структур на території України; геології та геодинаміки Волино-Поділля, та суміжних територій. Останні два десятиліття життя професор плідно поєднував наукову та педагогічну діяльність викладаючи у Львівському університеті та готуючи висококваліфікованих спеціалістів для нафтогазової галузі України бо за безпосередньої участі Юрія Зиновійовича відкрито понад 30 родовищ нафти та газу.

Ключові слова: біографія, геологічний факультет, геологія, родовища нафти та газу, Волино-Поділля, Карпати.

Сумна звістка сколихнула геологічну спільноту 29 вересня 2025 року – відійшов у вічність видатний український вчений у галузі нафтогазової геології професор кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології Львівського національного університету імені Івана Франка **Юрій Зиновійович Крупський** доктор геологічних наук, академік Української нафтогазової академії та дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, член вченої ради.

ІГГК НАН України, вченої ради геологічного факультету ЛНУ ім. І. Франка, член громадської організації Експертна рада ВАК «Укргазвидобування НАК Нафтогаз України» та член редколегій фахових журналів, експерт ДКЗ, головний науковий консультант у видобувній компанії ТОВ «Захід-надрасервіс».

Юрій Зиновійович народився 1 червня 1941 р. в с. Вовче Турківського району Львівської області (тепер с. Серeda Самбірський район Львівської області) у священничій родині. Батька закатували НКВС у червні 1941 р. (реабілітований 2009 р.), мати померла 1951 р. Дитячі роки проходили в мальовничих Карпатах, де 1957 р. із золотою медаллю закінчив місцеву школу та вступив у Львівський політехнічний інститут на нафтовий факультет за спеціальністю «Геологія і розвідка нафтових та газових родовищ». Здобувши кваліфікацію інженера-геолога, він розпочав кар'єру в польових і бурових організаціях – від оператора й геолога до старшого геолога Пасічниської контори буріння та Надвірнянського управління бурових робіт. У 1970–1980-х роках обіймав провідні посади в організаціях, пов'язаних з глибоким бурінням та розвідкою родовищ, що дало йому унікальний практичний досвід у відкритті і вивченні нафтових і газових покладів [3].

З 1981–1986 рр. Юрій Зиновійович обіймав посаду головного геолога Калузької нафтогазорозвідувальної експедиції глибокого буріння об'єднання Західукргеологія Мінгео України, а далі до 2003 рр. – головного геолога з нафти і газу об'єднання Західукргеологія. В цьому часі за безпосередньої участі Ю. Крупського відкрито низку нових родовищ нафти і газу: Соколовецьке нафтове (найглибше родовище в Європі – 5 810 м); Черногузьке газове, Лопушнянське нафтове (Чернівецька обл.); Солотвинське газове (Закарпатська обл.); Павлівське нафтове (на Волино-Поділлі); Струпків-Черемхівське, Дебиславицьке, Пилипівське та ін. газові (у Зовнішній зоні Передкарпатського прогину у відкладах баденію та сармату, на глибинах 80–800 м) [2].

Наукові погляди професора Юрія Крупського вирізнялися системним підходом до геодинаміки, літосферних плит та перспектив нафтогазоносності регіонів Карпат і Волино-Поділля. У 1975 році на основі аналізу великого масиву нового фактичного матеріалу успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Глибинна геологічна будова і перспективи нафтогазоносності південно-східної частини Передкарпатського прогину (міжріччя Лімниця-Люча)», а в 2000 році – докторську дисертацію по спеціальності 04.00.17 – Геологія нафти і газу «Геодинамічні умови формування і нафтогазоносність Карпатського і Волино-Подільського регіонів України» в Інституті геології і геохімії горючих копалин (Львів). Наукові результати його праць мають практичне значення для геологорозвідувальних і науково-дослідних організацій.

За роки наукової роботи Юрій Зиновійович опублікував понад 230 наукових праць (рис. 1), серед яких, монографії: Геодинамічні умови формування і нафтогазоносність Карпатського та Волино-Подільського регіонів України (2001), Теоретичні основи нетрадиційних геологічних методів пошуку вуглеводнів (2002 у співавторстві), Карпатська нафтогазоносна провінція (2004 у співавторстві), Дослідження сучасної геодинаміки Українських Карпат (2005 у співавторстві), Нетрадиційні джерела вуглеводнів України Книга 1. Огляд проблеми (2014 у співавторстві), Нетрадиційні джерела вуглеводнів України. Книга 2. Західний нафтогазоносний регіон (2014 у співавторстві), Нетрадиційні джерела вуглеводнів України. Книга 8 (2014 у співавторстві), Глобальні екологічні проблеми Землі та їх моніторинг (2017), Геологія і нафтогазоносність Західного регіону України (2020), Перспективи нарощування ресурсної бази вуглеводнів України за рахунок нетрадиційних джерел (2021, у співавторстві), Резерв нафтогазовидобутку Західного регіону України (2022 у співавторстві, електр. ресурс), Бойки, гуцули, лемки і про автора мелодії до гімну України (2025) та навчальні посібники: Геологія та екологія видобутку нафти і газу: навчальний посібник (2010), Пошуки і розвідка вуглеводнів: приповерхневі дослідження та їх інтерпретація (2022), патент на корисну модель №126051 «Спосіб визначення стану нафтогазоносності розрізу ліквідованих свердловин» (2018 у співавторстві).

Під керівництвом Ю. Крупського виконано низку науково-дослідних робіт, пов'язаних з обґрунтуванням геологорозвідувальних робіт на нафту і газ, розробка нових напрямів (перспективи розшуків так званого сланцевого газу та газу з ущільнених колекторів) та підготовлено десятки наукових звітів.

Під науковим керівництвом Юрія Зинівійовича підготовлено та успішно захищено три кандидатські дисертації за спеціальністю 04.00.17 – Геологія нафти і газу: Медвідь Г. Б. (Палеогідрогеологічні реконструкції міоценових товщ північно-західної частини зовнішньої зони Передкарпатського прогину у зв'язку з нафтогазоносністю, 2013), Андрейчук М. М. (Особливості геологічної будови і пастки вуглеводнів зовнішньої зони Передкарпатського прогину, 2013), Шлапінський В. Є. (Геологічна будова Скибового, Кросненського і Дуклянсько-Чорногорського покривів Українських Карпат та перспективи їх нафтогазоносності, 2015). Він був офіційним опонентом дисертацій за спеціальністю 04.00.17 – Геологія нафти і газу: кандидатських у Яреми А. В. (Особливості поширення та перспективи нафтогазоносності палеогенових порід-колекторів у межах Бориславського нафтогазоносного району, 2012), Гаєвської Ю. П. (Літолого-фаціальні особливості еоценових відкладів Бориславсько-Покутської зони Передкарпатського прогину та передових скиб Скибової зони Український Карпат у зв'язку з нафтогазоносністю, 2019) та докторської у Радковець Н. Я. (Еволюція осадових товщ південно-західного схилу Східноєвропейської платформи впродовж пізнього протерозою-фанерозою у зв'язку з їх потенційною нафтогазоносністю, 2019). Професор підготував понад 30 відгуків на докторські та кандидатські дисертації, рецензував монографії, навчальні посібники та наукові статті, тощо. Був членом редакційних колегій журналів «Геологія і геохімія горючих копалин» (з 1992), «Геодинаміка» (2007–17), «Вісник львівського університету. Серія геологічна» (з 2012), «Палеонтологічного збірника» (з 2016, а з 2023 у редакційній раді) [4].

Рис. 1. Деякі монографії та навчальні посібники, видані професором Ю. Крупським за час наукової роботи в університеті

Практична діяльність Юрія Зинівійовича мала вагомий результат: він брав участь у відкритті та розвідці численних родовищ Західного нафтогазоносного регіону України, а також у розробці чотирьох глибоких газоконденсатних родовищ у районі Уренгойського

родовища (росія) [3]. Впродовж 1986–1990 років долучався до експертної роботи в країнах-учасницях Ради економічної взаємодопомоги, а також активно представляв науку на всеукраїнських та міжнародних конференціях і форумах (рис. 3).

Рис. 2. Доповіді професора Крупського Ю.З. на наукових конференціях: геологічного факультету ЛНУ ім. І. Франка (фото 1, 3, 4 – 2011, 2012, 2014) та ІГГГК НАН України (фото 2 – 2017)

Протягом багатьох років Юрій Зиновійович активно працював у складі багатьох наукових геологічних установ, обіймаючи посади головного геолога та консультанта ДП «Західургеологія» НАК «Надра України», головного наукового співробітника ДП НДІ «Науканафтогаз» НАК «Нафтогаз України».

Учений досліджував геологічну будову і перспективи нафтогазоносності Західного нафтогазоносного регіону України та прилеглих регіонів Польщі, Словаччини, Угорщини і Румунії, розробляв теорію літосферних плит для пояснення геодинамічного розвитку і тектонічної будови Західного й Південного регіонів та опрацьовував глобальні екологічні проблеми Землі.

Понад два десятки років професор Юрій Крупський присвятив підготовці молодих спеціалістів викладаючи на геологічному факультеті Львівського національного університету ім. І. Франка, зокрема, спочатку за сумісництвом (2001–2011 рр.), а з вересня 2014 р. і до кінця життя за основним місцем праці обіймав посаду професора кафедри екологічної та інженерної геології і гідрогеології. У пам'яті колег та студентів Юрій Зиновійович назавжди залишився високоерудований та працьовитим, людяним та доброзичливим, як приклад справжньої національної еліти і толерантності. Заслужено обіймаючи посаду професора, як педагог, він особливо вболівав за якісну підготовку висококваліфікованих

Рис. 3. Нагородження професора Крупського Ю.З.: 1, 2. Заступник голови Львівської ОДА Замлинський Р. (2019); 3, 4 Президент ГО «Спілка геологів України» Лівенцева Г. А. (почесною відзнакою – медаллю «За заслуги» I ступеня (2021) на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Надрокористування в Україні. Перспективи інвестування»)

спеціалістів нафтогазової геології і всіляко сприяв організації навчального процесу: підготував та видав навчально-методичні посібники: «Геологія та екологія видобутку нафти і газу» та «Глобальні екологічні проблеми Землі та їх моніторинг». У 2022 році підготував навчальний посібник для студентів-магістрів спеціальностей 101 «Екологія» і 103 «Науки про Землю» (ОП «геологія нафти і газу», «геологія») «Пошук і розвідка вуглеводнів: приповерхневі дослідження та їхня інтерпретація». У посібнику автором вперше розглянуто комплекс приповерхневих досліджень, які використовуються перед бурінням свердловин під час пошуку і розвідки покладів вуглеводнів. Вони охоплюють сукупність методи: сейсморозвідка, гравіметрія, магніторозвідка, поверхневі методи і радіометрія, термометрія, геоморфологічні методи, геохімічні методи, електророзвідка та космогеологічні методи. Автор розкрив особливості шляхів міграції вуглеводнів до земної поверхні та обґрунтування точного вибору місця розташування свердловин глибокого буріння та зниження ризиків такого трудомісткого процесу. Юрій Зинівійович багаторазово організовував маршрути на практику та екскурсії на бурові та спеціалізовані лабораторії для студентів-магістрів спеціальностей 101 «Екологія» і 103 «Науки про Землю» (Освітня програма «Геологія нафти і газу і Геологія»). Під науковим керівництвом професора Юрія Крупського підготовлено десятки наукових робіт: курсових, бакалаврських та магістерських. За його ініціативи відкрито магістерську освітню програму «Геологія нафти

і газу» в межах спеціальності 103 «Науки про Землю», де Юрій Зиновійович був гарантом, і в 2023 році ця програма пройшла успішну акредитацію НАЗЯО України отримавши сертифікат (№ ВС1235 від 15.12.23) для провадження освітнього процесу.

За високий професіоналізм, багаторічну сумлінну працю та вагомі досягнення на науковій і освітній ниві професор Юрій Зиновійович був удостоєний багатьох відзнак державними та галузевими нагородами: «Ветеран праці» (1989), «Відмінник розвідки надр» (1991), член Наукового товариства Шевченка (1990), присвоєно звання Почесний розвідник надр (1998), «100 років Державної геологічної служби України», Медаль ім. Лучицького (2001), Американська почесна медаль – нагорода Американського біографічного інституту (2002), Почесна грамота і медаль Кабінету Міністрів України (2008), Подяка Львівської обласної державної адміністрації за високий професіоналізм, сумлінну працю та вагомий особистий внесок у розвиток геологічної галузі області (2019), медаль «За заслуги» I ступеня ВГО «Спілка геологів України» (2021), подяка ректора Львівського національного університету імені Івана Франка за багаторічну сумлінну працю та вагомий особистий внесок у підготовці спеціалістів геологічної галузі (рис. 3).

Юрій Зиновійович Крупський назавжди увійшов до історії української геології як учений-практик і педагог. Його ідеї, наукові праці та учні продовжують працювати на розвиток геологічної науки і нафтогазовидобувної галузі України. А життєве кредо Юрія Зиновійовича як науковця: «Критерій правильності наукових теорій – їх застосування у практиці в теперішній час і в майбутньому» залишиться у віках....

Світла та вічна пам'ять про Юрія Зиновійовича, визначного вченого, педагога та практика геологічної науки в Україні назавжди залишиться в серцях геологічної спільноти, колег та учнів!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоніжка П., Матковський О., Павлунь М., Сливко Є., Іваніна А. Геологічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1945–2020). Довідково-інформаційне видання. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 208 с.
2. Лещух Р., Поляняк Б., Чепіль П. Ю.З. КРУПСЬКИЙ (до 70-річчя від дня народження) Вісник Львівського університету. Серія геологічна. 2012. Випуск 26. С. 238–240
3. М. Павлунь, Г. Гоцанюк, В. Марусяк. Крупський Юрій Зиновійович (до 80-річчя з дня народження) Вісник Львівського університету. Серія геологічна. 2021. Вип. 35. С. 127–130. DOI: <https://doi.org/10.30970/vgl.35.10>.
4. Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка. Довідкове видання: в 2 т. Т. II: Л-Я. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 764 с. +224 вкл.

REFERENCES

1. Bilonizhka, P., Matkovskiy, O., Pavlun, M., Slyvko, Ye., Ivanina, A. (2020). Neolohichnyi fakultet Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka (1945–2020). Dovidkovo-informatsiine vydannia. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU im. I. Franka, 208 s.
2. Leshchukh, R., Polyniak, B., Chepil, P. Yu. (2012). Z. KRUPSKIYI (do 70-richchia vid dnia narodzhennia) *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia heolohichna*. Vypusk 26. S. 238–240
3. M. Pavlun, H. Hotsanyuk, V. Marusiak. (2021). Krupskiyi Yurii Zynoviiiovych (do 80-richchia z dnia narodzhennia) *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia heolohichna*. Vyp. 35. S. 127–130. DOI: <https://doi.org/10.30970/vgl.35.10>.
4. Encyclopedia. Lvivskiyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. Dovidkove vydannia: v 2 t. T. II: L-Ia. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2014. 764 s. +224 vkl.

IN MEMORY OF THE OUTSTANDING SCIENTIST AND GEOLOGIST, PROFESSOR YURIY ZINOVIIOVYCH KRUPSKYI

Halyna Hotsanyuk, Antonina Ivanina

*Ivan Franko National University of Lviv, 4, Hrushevskoho Str., Lviv, Ukraine, 79005
e-mail: halina.hotsanyuk@lnu.edu.ua; valentyina.marusyak@lnu.edu.ua*

This article is dedicated to the memory of Yuriy Zinoviiovych Krupskiy, Professor of the Department of Environmental and Engineering Geology and Hydrogeology at Ivan Franko National University of Lviv. He was a renowned Ukrainian scientist and geologist in the field of oil and gas geology, an Honorary Explorer of the Subsoil, an Academician of the Ukrainian Oil and Gas Academy, and a Full Member of the Shevchenko Scientific Society. Additionally, he served as the Chief Research Fellow at the State Enterprise Scientific Research Institute (SE SRI) "Naukanaftogaz" of NJSC "Naftogaz of Ukraine," an expert for the State Commission of Ukraine on Mineral Resources, and a member of the "Expert Council of the HAC Ukrkazvydobuvannya of NJSC Naftogaz of Ukraine". He was also a member of the editorial boards of professional geological publications in Ukraine, a member of the All-Ukrainian Oil Association of the World Petroleum Congress, and a member of the Expert Council of the "Naftogaz Exploration and Production" division.

The main milestones in the life and scientific career of Yuriy Zinoviiovych are highlighted, and the scientific interests and achievements of this outstanding scientist, industrialist, and educator, who made a significant contribution to the development of fundamental and applied research in the field of geology and oil and gas resources in Ukraine, are outlined. geodynamics of Alpine folded structures in Ukraine; geology and geodynamics of Volyn-Podillia and adjacent territories. During the last two decades of his life, the professor fruitfully combined scientific and pedagogical activities, teaching at Lviv University and training highly qualified specialists for the oil and gas industry of Ukraine, because with the direct participation of Yuriy Zinoviiovych, more than 30 oil and gas fields were discovered.

Key words: biography, geology, oil and gas deposits, Volyn-Podillia, Carpathians.

Дата надходження до видання: 12.02.2026
Дата публікації (оприлюднення): 29.05.2026